

geschiedenis en staatsinrichting CSE KB

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het bij de toets behorende correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden met inachtneming van het correctievoorschrift toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

NB

Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift te laat zou komen.

In dat geval houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 54 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

- De vakinhoudelijke argumenten waarvan sprake is in de algemene regel 3.3 moeten voor het vak geschiedenis en staatsinrichting afkomstig zijn uit gezaghebbende, wetenschappelijk verantwoorde publicaties.
- Indien in een antwoord 'voorbeeld van een juist antwoord' staat, bevat het antwoord **voorbeelden** van juiste antwoorden. Het is **geen** opsomming van alle denkbare juiste antwoorden.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Staatsinrichting van Nederland

1 maximumscore 1

Uit het antwoord moet blijken dat er (in het buitenland) verschillende revoluties waren uitgebroken (die zouden kunnen overslaan naar Nederland als koning Willem II niet snel politieke hervormingen zou doorvoeren in de grondwet).

2 B

3 maximumscore 2

Uitspraak 1 is kenmerkend voor groepering a (= confessionelen).
Uitspraak 2 is kenmerkend voor groepering d (= socialisten).
Uitspraak 3 is kenmerkend voor groepering c (= liberalen).

Indien drie antwoorden juist 2
Indien twee antwoorden juist 1
Indien minder dan twee antwoorden juist 0

4 maximumscore 2

Bij reden a hoort bron 3 (= Troelstra).
Bij reden b hoort bron 2 (= Kuyper).
Bij reden c hoort bron 4 (= Schaepman).
Bij reden d hoort bron 1 (= Thorbecke).

Indien vier antwoorden juist 2
Indien drie antwoorden juist 1
Indien minder dan drie antwoorden juist 0

5 maximumscore 2

	katholieke zuil	protestantse zuil	socialistische zuil
omroeporganisaties	1	6	2
gezondheidszorg	3	4	5

Indien zes antwoorden juist 2
Indien vier of vijf antwoorden juist 1
Indien minder dan vier antwoorden juist 0

Vraag	Antwoord	Scores
6	maximumscore 2 Uitspraak 1 hoort bij verdachte. Uitspraak 2 hoort bij officier van justitie. Uitspraak 3 hoort bij rechter. Uitspraak 4 hoort bij advocaat.	
	Indien vier antwoorden juist	2
	Indien twee of drie antwoorden juist	1
	Indien minder dan twee antwoorden juist	0
7	maximumscore 2 De drie agendapunten zijn: <ul style="list-style-type: none"> – stuk van de troonrede schrijven – (naar de Tweede Kamer om) een uitspraak van Maxima (te) verdedigen – (naar multiculturele bijeenkomst in Rotterdam om) kritiek (te) geven op het asielbeleid van de regering 	
	Indien drie antwoorden juist	2
	Indien twee antwoorden juist	1
	Indien minder dan twee antwoorden juist	0
8	maximumscore 2 Bewering 1 is juist. Bewering 2 is juist. Bewering 3 is onjuist. Bewering 4 is onjuist.	
	Indien vier antwoorden juist	2
	Indien twee of drie antwoorden juist	1
	Indien minder dan twee antwoorden juist	0

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

9 maximumscore 2

Indien vier antwoorden juist	2
Indien twee of drie antwoorden juist	1
Indien minder dan twee antwoorden juist	0

10 C

11 B

Historisch overzicht vanaf 1900

---

12 maximumscore 1
nummer 1

13 A

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

14 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Er werden tijdens de Eerste Wereldoorlog andere militaire middelen gebruikt; dat blijkt uit (twee van de volgende):

- loopgraven
- pantservoertuigen / tanks / moderne bewapening
- mitrailleurs
- het gebruik van prikkeldraad

per juist antwoord

1

Opmerking

Ook andere dan bovenstaande wapens waaruit blijkt dat er sprake is van een ander soort oorlogvoering, mogen goed gerekend worden.

Wapens die al eerder gebruikt en toegepast werden, zoals een geweer of een bajonet, mogen niet goed gerekend worden.

15 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Verwachting van de toeschouwers: ze waren optimistisch over de afloop/de duur van de oorlog / het zou een 'frischer fröhlicher Krieg' worden 1
- Dat was achteraf niet terecht, want de oorlog werd verloren/duurde langer dan gedacht/kostte veel slachtoffers/was gruwelijk 1

Opmerking

Alleen als bij het tweede antwoord na 'niet terecht' een juiste verklaring volgt, mag een scorepunt worden toegekend.

16 C

17 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- De Volkenbond werd opgericht na de Eerste Wereldoorlog, omdat de deelnemende landen internationale conflicten door overleg wilden oplossen/oorlogen wilden voorkomen 1
- De Volkenbond was niet succesvol, omdat de Verenigde Staten niet deelnamen / de Volkenbond geen leger had/niet machtig genoeg was / niet besluitvaardig was door het vetorecht van de deelnemende landen 1

Vraag	Antwoord	Scores
18	<p>maximumscore 1</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is: De campagne is kenmerkend voor de economische situatie in de jaren dertig, omdat (een van onderstaande):</p> <ul style="list-style-type: none"> – er toen grote werkloosheid heerste – de Nederlandse overheid probeerde door het bevorderen van het kopen van Nederlandse producten de werkgelegenheid te verbeteren. 	
19	<p>maximumscore 3</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • aanpassingspolitiek: past bij de crisispolitiek want zo werd het beleid genoemd van de regering om de overheidsfinanciën aan te passen aan de economische situatie/aan de dalende overheidsinkomsten • stempelen: past bij de crisispolitiek want werklozen kwamen alleen in aanmerking voor een steunuitkering als zij zich dagelijks meldden met hun stempelkaart/gingen stempelen • werkverschaffingsprojecten: past bij de crisispolitiek want door het organiseren van grote projecten werd geprobeerd om werklozen een nuttige tijdsbesteding te geven 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
20	C	
21	<p>maximumscore 1</p> <p>Uit het antwoord moet blijken dat het gaat om de aanval van Duitsland op Polen (op 1 september, terwijl Frankrijk en Groot-Brittannië steun beloofd hadden aan Polen bij een aanval van Duitsland).</p>	
22	<p>maximumscore 2</p> <p>Bij Churchill hoort Geallieerden. Bij Hitler hoort Asmogendheden. Bij Roosevelt hoort Geallieerden. Bij Stalin hoort Geallieerden.</p> <p>Indien vier antwoorden juist Indien twee of drie antwoorden juist Indien minder dan twee antwoorden juist</p>	<p>2</p> <p>1</p> <p>0</p>
23	<p>maximumscore 1</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is: Er was schaarste aan goederen / de overheid wilde een belangrijke/ centrale rol spelen bij het zo eerlijk mogelijk verdelen van de (schaarse) goederen.</p>	

Vraag	Antwoord	Scores
24	<p>maximumscore 1</p> <p>Eerst 14, daarna 12 en ten slotte 13.</p> <p><i>Opmerking</i> <i>Er is maar één juiste volgorde.</i></p>	
25	<p>maximumscore 2</p> <p>Bij bron 15 past beschrijving 3 (= distributie van goederen). Bij bron 16 past beschrijving 1 (= collaboratie met de Duitsers). Bij bron 17 past beschrijving 2 (= deportatie van joden).</p> <p>Indien drie antwoorden juist Indien één of twee antwoorden juist</p>	<p>2 1</p>
26	<p>maximumscore 1</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is (een van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – De oorlog had veel invloed op het (dagelijkse) leven van de burgers/de hele maatschappij / alles stond in dienst van de oorlog. – Het was geen strijd waarbij uitsluitend militairen betrokken waren / er vielen veel burgerslachtoffers. <p><i>Opmerking</i> <i>Een antwoord over het aantal deelnemende landen aan een oorlog en de uitgestrektheid van het oorlogsgebied mag niet goed gerekend worden.</i></p>	
27	<p>C</p>	
28	<p>maximumscore 1</p> <p>Persoon 1 (= Chroesjtsjov) Persoon 4 (= Kennedy)</p> <p><i>Opmerking</i> <i>Alleen als beide personen juist zijn, mag een scorepunt worden toegekend.</i></p>	
29	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is (twee van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – de invoering/het inzetten van het Marshallplan – de invoering van de geleide loonpolitiek – de invoering van het harmoniemodel – het (massaal en in hoog tempo) bouwen van woningen (wegens woningnood, mede als gevolg van de verwoestingen tijdens de oorlog) – infrastructurele werken (zoals het aanleggen van wegen) <p>per juist voorbeeld</p>	<p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
30	maximumscore 2 Bron 20 hoort bij nummer 3 (= de opkomst van een consumptie- maatschappij). Bron 21 hoort bij nummer 5 (= de werking van het poldermodel). Bron 22 hoort bij nummer 4 (= de verhouding tussen Nederland en de Europese Unie). Bron 23 hoort bij nummer 1 (= de actiebereidheid tijdens de Tweede Feministische Golf).	
	Indien vier antwoorden juist	2
	Indien twee of drie antwoorden juist	1
	Indien minder dan twee antwoorden juist	0
31	maximumscore 2 verschijnsel 2 (= hamburgers) verschijnsel 3 (= jeanskleding) verschijnsel 6 (= rock en roll)	
	Indien drie antwoorden juist	2
	Indien twee antwoorden juist	1
	Indien minder dan twee antwoorden juist	0
32	maximumscore 2 Bij letter A hoort bron 26. Bij letter B hoort bron 24. Bij letter C hoort bron 25.	
	Indien drie antwoorden juist	2
	Indien twee antwoorden	1
	Indien minder dan twee antwoorden juist	0
33	D	
34	maximumscore 1 Eerst EGKS, dan EEG en ten slotte EU. <i>Opmerking</i> <i>Er is maar één juiste volgorde.</i>	
35	D	
36	A	

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per examinator in de applicatie Wolf.
Accordeer deze gegevens voor Cito uiterlijk op 26 juni.

6 Bronvermeldingen

- bron 1 t/m 4   Stratengids van Den Haag, Den Haag 1981, pag. 75, 85 en 93.
- bron 5   bewerkt door Cito/Cevo (naar: J. Wijne e.a., Achter het heden, Groningen 1981, pag. 111).
- bron 6   naar: C. Arps, Wij, Baarn 2005, pag. 66-67.
- bron 7   A. de Beer, e.a., Geschiedenis in Onderwerpen, 4 Mavo, Amsterdam 1978, pag. 4.
- bron 8   A. Zwart e.a., Oorlog en Crisis, Rotterdam 1977, pag. 70.
- bron 9   naar: J. Andriessen, oorlogsbrieven van Unteroffizier Carl Heller geschreven tijdens de Eerste Wereldoorlog, Soesterberg 2003, pag. 18 en 21.
- bron 10   J. de Wringer (red), Het Leven in de crisisjaren 1929-1939, Amsterdam z.j., pag. 36.
- bron 11   J. Beetsma e.a., Geschiedeniswerkplaats HAVO/VWO examenboek 1983, Nationaal-socialisme in Duitsland (1918-1945), Groningen 1982, pag. 59.
- bron 12 en 13   I. Matanle, Gedenkboek van de Tweede Wereldoorlog, Groningen 1994, pag. 272 en 27.
- bron 14   R. Cartier, De Tweede Wereldoorlog, deel 2: 1942-1945, Bussum 1977, pag. 550.
- bron 15   R. Kok ed., Documentaire Nederland en de Tweede Wereldoorlog, deel 30: Het dagelijks leven ontregeld, Zwolle 1990, pag. 707.
- bron 16   R. Kok ed., Documentaire Nederland en de Tweede Wereldoorlog, deel 22: Jeugd, Zwolle 1990, pag. 527.
- bron 17   M. Gilbert, De laatste reis. De vernietiging van de Joden in nazi-Duitsland, Utrecht 1980, pag. 159.
- bron 18   Geschiedeniswerkplaats. Duitsland en Europa, 1945-2000, Examenkatern Mavo, Groningen 1999, pag. 33.
- bron 19   R. Gadney, Kennedy, Amsterdam 1983, pag. 137.
- bron 20   J. van der Lans, Lage Landen, Hoge Sprongen, Wormer 1998, pag. 153.
- bron 21 en 22   Historisch Nieuwsblad, december 2003, nummer 10, pag. 40 en 21.
- bron 23   Historisch Nieuwsblad, september 2005, nummer 7, pag. 39.
- bron 24   Nederland in de 20ste eeuw, 1945-1970, Hoogeveen 2004, pag. 51.
- bron 25   Algemeen Dagblad, 12 mei 2006, pag. 4.
- bron 26   Nederland in de 20ste eeuw, 1900-1930, Hoogeveen 2004, pag. 183.
- bron 27   F. Behrendt, Een Europees tekenaar, Amsterdam 2005, pag. 69.
- bron 28   Stichting Pers en Prent, Politiek in prent 2005, Utrecht 2006, pag. 24 (uit: Financieel Dagblad, 19 oktober 2005).
- bron 29   naar: M. Bos, Heel Belgenland leek richting de grens te strompelen (uit: Historisch Nieuwsblad 2007, nummer 9, pag. 19).